

ЛІТНЯ ПРАКТИКА В НАОМА

Андрій Чебикін

*ректор Національної академії образотворчого мистецтва
і архітектури, академік, президент НАМ України,
народний художник України, професор*

Пленер як різновид мистецької школи

Нагадаємо: поняття пленер (від франц. *en plein air* — на відкритому повітрі) означає малювання в природних умовах, за природного освітлення. Використовується цей термін також для означення правдивого відтворення колірною багатства природи, численних видозмін кольору в природних умовах при активному впливі світла й повітря.

За літературними джерелами, плереризм як явище образотворчості став набувати розвитку на початку XIX ст. в Англії і пов'язувався, зокрема, з мистецькими пошуками Джона Констебля та Річарда Бонінгтона. А з часом плереризм стає основою естетики художників, для яких світло й повітря набули самодостатнього значення і суто живописного зацікавлення. При цьому предмети виходять свідомо розмитими, майже не виявленими в конкретних силуетах, оскільки моделюються лише кольором.

Така техніка малярства успішно практикувалася французькими імпресіоністами. Художники Жан-Батіст Коро, Жан-Франсуа Мілле, Каміль Піссаро, П'єр-Огюст Ренуар, а також Клод Моне зробили відчутний внесок у становлення плерерного живопису. В Росії у XIX — на початку XX ст. помітний слід — як майстри плерерного мистецтва — лишили по собі Василь Поленов, Ісаак Левітан, Валентин Серов, Костянтин Коровін, Ігор Грабар.

З українських митців плерерним малярством займалися Тарас Шевченко (здаймо численні його малюнки, виконані для задуманого ним видання “Мальовнича Україна”, на жаль, лише частково реалізованого), Сергій Васильківський, Петро Левченко, Микола Пимоненко, Сергій Світославський та інші. За радянських часів з плерерним живописом, як відомо, була тісно пов'язана творчість Миколи Бурачека, Миколи Глушенка, Григорія Світлицького, Сергія Шишка, Олексія Шовкуненка, Тетяни Яблонської та ін.

Загалом плерерна творчість в Україні має свою досить цікаву, змістовно й стилістично розмаїту історію, що зумовлено історичними, природними, локально-традиційними чинниками. Одним з відомих в Україні

центрів пленерних студій є Седнівський будинок творчості Національної спілки художників України (НСХУ) на Чернігівщині. Набули громадського звучання, значного мистецького потенціалу пленери, котрі проводяться у Гурзуфі, Донецьку, Львові, Миколаєві, Немирові, Очакові, Севастополі, Ужгороді, Чигирині, Чугуєві.

Позначені характерною своєрідністю пленери, що мають назву “Хортиця крізь віки”. Їх вирізняє з-поміж інших історико-тематична спрямованість творчих студій, героїчна легендарність колишнього козацького краю з овіяним славою й драматизмом островом Хортиця. Пленери “Хортиця крізь віки” проводить Запорізька організація НСХУ за сприяння Міністерства культури України, місцевої влади та неабиякої завзятості голови обласної організації художників Ірини Гресик.

Оскільки запорізькі пленери пов’язані з розробкою історичної тематики, минувшини, до творчих пленерних груп, крім митців, залучаються також історики, етнографи, мистецтвознавці, які допомагають художникам пізнавати історичні реалії. Наразі запорізькі пленери стали загальнонаціональними. Голова НСХУ, академік НАМ України, професор НАОМА Володимир Чепелик зазначає: “Вони об’єднують художників з усієї України, вияскравлюють мистецькі школи Києва, Харкова, Львова, Закарпаття, стали школою майстерності, свого роду пленерною академією, де панують творчий дух, запал, ... демократизм мистецького творення”.

Важливо, що, починаючи з 2005 року, результати щорічних пленерів “Хортиця крізь віки” фіксуються виданням каталогів виконаних там творів, що слід вважати гарним подарунком для шанувальників прекрасного та дослідників українського мистецтва.

Творча праця на пленері практикується в різних країнах, зазвичай з більш чи менш означеними центрами пленерного руху. У дружній нам Угорщині, скажімо, міжнародним центром пленерної творчості вважається так званий “золотий трикутник” регіону Північна Низовина з містами Гайдусобосло — Дебрецен — Хортобадь. У пленерах, що проводяться в цьому трикутнику, беруть участь й українські художники та мистецтвознавці. Там займалися творчою працею близько 50 наших митців — з Києва, Львова, Ужгорода. З приємністю та відчуттям доцільності згадую і свою творчу участь у дружньому міжнародному гурті пленеристів в Угорщині, а також у Словаччині, Китаї.

Особливим, зацікавленим бажанням позначена участь українських художників у пленерах у КНР, зокрема в місті Уса, поблизу Шанхая. Їх організовує установа “Green Wave” (“Зелена хвиля”) на чолі з паном Ю. Яомінем, який провів уже більше десяти пленерних студій, зібрав понад 250 творів митців з України, які розмістив у приватному музеї й експонує в інших містах Китаю.

Заняття зі студентами на пленері передбачені та провадяться за навчальними програмами й українськими навчальними мистецькими закладами, у тому числі і нашою академією.